

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง ทิศทางการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยของไทย
ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2560 – 2569) สรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาภาพอนาคตทิศทางการนิเทศ
เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2560 – 2569)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้กระบวนการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Future
Research : EDFR) เก็บข้อมูล 3 รอบ จากผู้เชี่ยวชาญ 3 กลุ่มคุณสมบัติ มีกลุ่มผู้บริหาร
การศึกษาหรือผู้บริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย 7 คน กลุ่มที่มีประสบการณ์ตรงทางการ
นิเทศการศึกษา 7 คน และกลุ่มนักการศึกษาทางการศึกษาปฐมวัย 7 คน รวมผู้เชี่ยวชาญ
21 คน การเก็บข้อมูลรอบที่ 1 ใช้วิธีสัมภาษณ์ด้วยคำถามปลายเปิด รอบที่ 2 และรอบที่ 3
ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีประเด็นย่อย จำนวน 102 ข้อ ใช้เป็น
ข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูล รอบที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เลือกแนวโน้ม
ทิศทางการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย ประเด็นย่อยที่มีค่า Mdn และค่า IR
ตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้ประเด็นย่อย แนวโน้มทิศทางการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาปฐมวัย จำนวน 102 ข้อ ปรับปรุงแบบสอบถามโดยแสดงค่า Mdn และค่า IR
ของกลุ่ม และแสดงคำตอบของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 2 รวมทั้งมีช่องให้ผู้เชี่ยวชาญเขียน
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วมาใช้เป็นเครื่องมือเก็บ
รวบรวมข้อมูลในรอบที่ 3 นำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ผล และแปลข้อมูล

จากเกณฑ์ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ($Mdn \geq 3.50$) และหาค่าความสอดคล้องของ ส่วนต่างระหว่างฐานนิยมกับค่ามัธยฐานไม่เกิน 1.00 ($Mo - Mdn \leq 1.00$) และค่าพิสัย ระหว่างควอไทล์ ไม่เกิน 1.50 ($IR = (Q_3 - Q_1) \leq 1.50$)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับทิศทางการนิเทศเพื่อ พัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยของไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2560 – 2569) ปรากฏว่า ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านมีฉันทามติว่า ทิศทางการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย มีองค์ประกอบ 7 ด้าน ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) บทบาทผู้นิเทศ 4) ขอบข่าย ของการนิเทศการศึกษา 5) รูปแบบของการนิเทศการศึกษา 6) เทคนิคการนิเทศ และ 7) การประเมินผลการนิเทศ ซึ่งข้อความของแต่ละด้านมีความสอดคล้องกันทุกข้อความ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำเอาข้อความ 3 ลำดับแรกของแต่ละด้านมาสรุปเป็นผลการวิจัย ดังนี้

1. ด้านหลักการนิเทศ มีทิศทางที่สอดคล้องกัน คือ การนิเทศการศึกษา ควรยึดหลักการวิชาชีพมุ่งพัฒนาวิชาชีพ มุ่งเน้นเพื่อช่วยเหลือครูและผู้บริหารสถานพัฒนา เด็กปฐมวัยในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนระดับปฐมวัยมี คุณลักษณะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 และควรถูกต้องตามหลักวิชาการ ตั้งอยู่บน พื้นฐานของปรัชญาการศึกษาปฐมวัยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

2. ด้านจุดมุ่งหมายการนิเทศ มีทิศทาง คือ เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยไม่สามารถจะแก้ไขได้ตามลำพัง ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการ เรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูมีความรู้และรู้สึกภาคภูมิใจในวิชาชีพ และช่วยสร้างคุณลักษณะความ เป็นผู้นำให้แก่ครู

3. ด้านบทบาทผู้นิเทศ มีทิศทางในประเด็นย่อยที่สอดคล้องกัน คือ

3.1) บทบาท หน้าที่ของผู้บริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ต้องมีการสื่อสารสะท้อน คืบข้อมูลให้กับครูและบุคลากรในโรงเรียน ควรใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนา (SBM) โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษา (School Board) ผู้ปกครอง นักเรียน ศิษย์เก่า ชุมชนเข้า มามีส่วนร่วม ต้องมีการนิเทศกำกับติดตามอย่างใกล้ชิดต่อเนื่อง 3.2) บทบาท หน้าที่ของ ศึกษาธิการ ได้แก่ ต้องมีคุณธรรมในการประกอบวิชาชีพ ต้องเน้นบทบาทในการนำ ทฤษฎีลงสู่การปฏิบัติและควรร่วมมือกับผู้บริหารใช้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นฐานใน การนิเทศและ 3.3) บทบาท หน้าที่ของครู ได้แก่ ครูที่ประสบความสำเร็จมีวิธีการปฏิบัติ

ที่ดีต้องได้รับการส่งเสริมเพื่อเป็นต้นแบบต้องมีกรณีศึกษากันเองโดยสร้างระบบการนิเทศภายในที่เข้มแข็ง และครูควรมีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและนำมาใช้

4. ด้านขอบข่ายของการนิเทศ มีทิศทาง คือ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานด้วยวิธีการฝึกอบรม ครูประจำการ การปฐมนิเทศครูใหม่ และการเลือกสรรบุคคลการใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการนิเทศ และการพัฒนางานสนับสนุนวิชาการ ได้แก่ การที่ผู้นิเทศการศึกษา มีการสนับสนุนและพัฒนางานวิชาการซึ่งเป็นงานหลักของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยโดยตรงและงานสนับสนุนวิชาการ

5. ด้านรูปแบบของการนิเทศมีทิศทาง คือ การนิเทศควรใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีหลากหลายประเภททั้งที่เป็น Soft ware และ Application เพื่อให้การนิเทศสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น การนิเทศเป็นรายบุคคลเพื่อช่วยเหลือส่งเสริม หรือพัฒนางานในหน้าที่และงานสนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และการนิเทศด้วยวิธีการให้ไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จากเอกสารหรือสื่อต่างๆ ที่ผู้นิเทศแจกให้หรือมอบหมายให้ไปค้นคว้ายังแหล่งค้นคว้าต่างๆ

6. ด้านเทคนิคการนิเทศ มีทิศทาง คือ การเป็นวิทยากรให้ความรู้สิ่งที่จะปฏิบัติหรือเชิญวิทยากรอื่นมาช่วยให้ความรู้ ต้องใช้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและห้องเรียนเป็นฐานในการนิเทศโดยร่วมมือกับครูแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกับใช้เทคนิคการบริหารมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศ และศึกษานิเทศก์ต้องส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เหมาะสมกับบริบทของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและถูกหลักวิชาการ

7. ด้านการประเมินผลการนิเทศ มีทิศทาง คือ มีการกำหนดกิจกรรมการประเมินผลไว้ในแผนการนิเทศการศึกษา มีการกำหนดบุคลากรเพื่อทำหน้าที่ประเมินผลไว้อย่างชัดเจนเหมาะสมและมีการกำหนดระยะเวลาในการประเมินผลไว้อย่างชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย ทิศทางการนิเทศ เพื่อ พัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยของไทย ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2560 – 2569) ในครั้งนี้ พบว่า มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมา อภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านหลักการนิเทศ จากการที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ว่าการนิเทศการศึกษาควรยึดหลักการวิชาชีพ มุ่งพัฒนาวิชาชีพ มุ่งเน้นเพื่อ

ช่วยเหลือครูและผู้บริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนระดับปฐมวัยมีคุณลักษณะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 และควรถูกต้องตามหลักวิชาการ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของปรัชญาการศึกษาปฐมวัยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนิเทศการศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ การที่ครูสามารถจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ได้ดีนั้น จำเป็นต้องมีองค์ความรู้ จากที่ตนเองได้ศึกษาและพัฒนา และจากการได้รับคำแนะนำจากผู้ที่มีประสบการณ์ทั้งการนิเทศจากผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ซึ่งเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการปฏิบัติจริงในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551, หน้า 200 – 201) ที่กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาที่จะนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ได้นั้น ผู้นิเทศเป็นผู้ที่มีประสบการณ์สูง มีความทันสมัยต่อเทคนิค วิทยาการที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ใกล้ชิดกับผู้บริหารระดับนโยบาย ทำให้สามารถสื่อสารข้อมูลระหว่างฝ่ายบริหารและหน่วยปฏิบัติได้อย่างรวดเร็ว การแก้ไขปรับปรุงงานย่อมทำได้ดีในขณะที่การนิเทศที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานที่ทำงานเป็นทีม เข้าใจปัญหาอย่างแท้จริง ใกล้ชิดกับปัญหา สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ สิ่งสำคัญย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาที่เห็นความสำคัญ เอาใจใส่ เป็นผู้นำบุคลากรในหน่วยงานให้ร่วมปฏิบัติการนิเทศ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มการนิเทศการศึกษาของ ศรีสว่าง เลี้ยววาริณ (2542, หน้า 17 – 18) ที่เห็นว่า การนิเทศควรดำเนินการให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาที่มีการกระจายอำนาจให้สถานศึกษา การนิเทศจึงควรทำเป็นทีม ที่มีหัวหน้าสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และศึกษานิเทศก์

2. ด้านจุดมุ่งหมายการนิเทศ จากการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ว่าจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการนิเทศ คือ เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยไม่สามารถจะแก้ไขได้ตามลำพังมาแนะนำแก้ไข ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า งานนิเทศการศึกษาเป็นงานที่ปฏิบัติกับครู เพื่อให้เกิดผลต่อคุณภาพผู้เรียนโดยตรง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความสามารถของครูให้ครูสามารถวิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ค้นหาวิธีการทำงาน ช่วยให้ครูมีความศรัทธาในวิชาชีพ มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ มีทักษะในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน. (2551, หน้า 3 – 4, 2552, หน้า 5 – 6) ที่กล่าวว่า การนิเทศโดยผู้บริหาร และบุคลากรภายในหน่วยงานนั้นๆ เป็นการหาแนวทางเพื่อแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน และพัฒนาคุณภาพของงานและบุคลากร ซึ่งมีระบุในการสัมมนา เรื่อง การนิเทศเพื่อการ

ปฏิรูปการเรียนรู้ (2545, หน้า 129 – 132) ว่าการนิเทศเป็นการส่งเสริมให้ครูมี
 ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เป็นการพัฒนาบุคลากรให้ยั่งยืนและส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพ
 และสอดคล้องกับ กิตติศักดิ์ อังคนาวิน (2559, หน้า 202) ที่ได้กล่าวว่า การนิเทศ
 การศึกษามุ่งที่จะพัฒนาครูผู้สอนเป็นหลักเนื่องจากปรัชญาของการนิเทศการศึกษามีความ
 เชื่อว่าครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในกระบวนการจัดการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ
 ส่งเสริมการปฏิบัติงานและความร่วมมือของครูและคณะ ส่งเสริมให้ครูรักงานวิชาการ
 ปรับปรุงคุณภาพของงานและช่วยเหลือครูให้ปฏิบัติงานได้สะดวก มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้
 ความเข้าใจ มีเวลาปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านบทบาทผู้นิเทศ จากการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้ความ
 คิดเห็นที่สอดคล้องกัน ว่าบทบาท หน้าที่ของผู้บริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ต้องมีการ
 สื่อสารสะท้อนคืนข้อมูลให้กับครูและบุคลากรในโรงเรียน เมื่อนำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งนี้
 อาจเป็นเพราะว่าในทศวรรษหน้า ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี
 จะก่อให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้มากมาย ครูผู้สอนจะมีศักยภาพทางวิชาการมากยิ่งขึ้น
 และมีความหลากหลายแตกต่างกัน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจะเข้ามามีบทบาท
 ต่อการจัดการเรียนรู้มากขึ้น ผู้ที่มีบทบาทในการประสานประโยชน์ระหว่างองค์กรเหล่านี้
 คือศึกษานิเทศก์ เพราะจะเป็นบทบาทอย่างหนึ่งที่จะนำความก้าวหน้าและความมี
 ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้เข้าไปสู่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับความเห็น
 ของ ชาญชัย อาจิณสมอาจารย์ (มปป., หน้า 56 – 66) ที่ว่า การนิเทศการศึกษาจะต้อง
 สัมพันธ์กับการบริหารเนื่องจากการบริหารและการนิเทศการศึกษาที่ดีมีหน้าที่เหมือนกัน
 คือ การสร้างสรรคสภาพที่เหมาะสมสำหรับกระบวนการศึกษาและคงไว้ซึ่งความมี
 ประสิทธิภาพ จะขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไม่ได้และสอดคล้องกับความเห็นของ บาร์. เบอร์ดัน
 และบรูคเนอร์ (Barr. Burton and Brucekner, 1947, p. 63) ที่ว่าการบริหารและการนิเทศ
 การศึกษาถือว่าแยกออกจากกันไม่ได้ ทั้งสองสิ่งจะต้องประสานสัมพันธ์กัน รวมถึงในการ
 ทำหน้าที่ต่อระบบการศึกษา ส่วนศึกษานิเทศก์ ต้องมีคุณธรรมในการประกอบวิชาชีพ
 และครูที่ประสบความสำเร็จมีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ต้องได้รับการส่งเสริมเพื่อ
 เป็นต้นแบบให้เพื่อนครู ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาแนวโน้มการนิเทศการศึกษาระดับมัธยม
 ในทศวรรษหน้า พ.ศ. 2547 ของ จรัสณา สุตานิช (อ้างถึงใน สวัสดิ์ เดชกัลยา, 2550,
 หน้า 199) ที่พบว่า แนวโน้มด้านรูปแบบและวิธีการนิเทศ ประกอบด้วย การนิเทศภายนอก
 ที่มีศึกษานิเทศก์เป็นผู้นำทางวิชาการและมีบทบาทสำคัญในการนิเทศ และการนิเทศ

ภายในที่ผู้บริหารต้องให้การส่งเสริม สนับสนุนให้การนิเทศภายในเป็นระบบ ให้ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่นิเทศมีหน้าที่ติดตามวิทยาการใหม่ๆ เพื่อช่วยเหลือครูพัฒนาการเรียนการสอน สอดคล้องกับ ละดา ดอนหงษา ที่ได้ศึกษาการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 โดยระบุสาเหตุที่นำไปสู่การพัฒนาครูว่า มาจากความก้าวหน้าด้านวิทยาการโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและมีความหลากหลาย ทำให้ครูต้องปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ทันสมัยซึ่งจำเป็นต้องมีสื่อ เครื่องมือ ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและมีความหลากหลาย ทำให้ครูต้องปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ทันสมัยซึ่งจำเป็นต้องมีสื่อ เครื่องมือ ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศประกอบกรเรียนรู้และพัฒนาความรู้ของตนเองอยู่เสมอ (2558, หน้า 2)

นอกจากนี้ จากงานวิจัยของ ทิศนา แคมมณี เรื่องแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ : ข้อค้นพบจากการศึกษาพหุกรณี (2544, หน้า 87 - 100) พบว่า ผู้บริหารในฐานะผู้นำนิเทศควรมีบทบาทส่งเสริมให้มีการนิเทศภายในเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่วนครูในฐานะผู้นำนิเทศต้องให้ความร่วมมือสถานศึกษาในการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ โดยเป็นผู้ปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อใช้ระบบการนิเทศนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับศึกษานิเทศก์ควรมีบทบาทในการสนับสนุนให้เกิดการจัดการนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตรอย่างสม่ำเสมอ เพราะจะช่วยให้การพัฒนาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

4. ด้านขอบข่ายของการนิเทศ จากการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน คือ ขอบข่ายของการนิเทศที่สำคัญต้องพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานด้วยวิธีการฝึกอบรม ครูประจำการ การปฐมนิเทศครูใหม่ และการเลือกสรรบุคคล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการนิเทศการศึกษามีความมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือ แนะนำ ส่งเสริมครูให้พัฒนาในด้านต่างๆ อย่างเต็มที่ เพื่อที่จะเอาความสามารถของครูออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา อันจะส่งผลต่อคุณภาพความเจริญงอกงามของผู้เรียนและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ สุทธิชัย ศรีไสย์ (2549, หน้า 5 - 269) ให้ข้อคิดเห็นที่เป็นการสนับสนุนการนิเทศว่า ครูที่ประสบผลสำเร็จในการสอนอยู่ในระดับสูงมาก มักได้รับความช่วยเหลือโดยตรงจากผู้เกี่ยวข้อง หรือผู้นำนิเทศอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง และเห็นว่าการนิเทศที่มีประสิทธิภาพนั้นควรกระตุ้นให้ครูมีความกระตือรือร้นและรับผิดชอบมากขึ้นควรกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และสอดคล้องกับ สุรีย์มาศ สุขกสิ (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม

ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน นิเทศกำกับ ติดตามและประเมินผลการนิเทศ

5. ด้านรูปแบบของการนิเทศการศึกษา จากการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน คือ รูปแบบของการนิเทศควรใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีหลากหลายประเภททั้งที่เป็น Soft ware และ Application เพื่อให้การนิเทศสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น การนิเทศเป็นรายบุคคลเพื่อช่วยเหลือส่งเสริม หรือพัฒนางานในหน้าที่และงานสนับสนุนการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และการนิเทศด้วยวิธีการให้ไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จากเอกสารหรือสื่อต่างๆ ที่ผู้นิเทศแจกให้หรือมอบหมายให้ไปค้นคว้ายังแหล่งค้นคว้าต่างๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าอิทธิพลของเทคโนโลยีสารสนเทศที่จะมาปฏิวัติการเรียนรู้ รูปแบบชั้นเรียนที่จะมีลักษณะเป็นห้องทำงานปฏิบัติการ รวมถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเรียนเป็นทีมและลงมือทำ การสร้างระบบการเป็นโค้ช ทำงานใกล้ชิดกับเพื่อนครูในการแก้ปัญหาการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายกลุ่มหรือรายบุคคล การมีระบบพี่เลี้ยงหรือให้คำปรึกษา การอบรมหรือพัฒนาครูทางไกลโดยมีเว็บไซต์เป็นฐานเพื่อจัดการความรู้ เน้นให้ครูพัฒนาตนเองจากประสบการณ์สะสมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นั้น จึงเป็นกลไกและวิธีการสำคัญในการพัฒนาครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน (2557, หน้า 6 - 9) ที่กล่าวไว้ว่า ยุคสมัยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเป็นภารกิจที่ทั้ง พ่อ แม่ คุณครู ที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้เหมาะสม ขณะเดียวกันการนิเทศก็จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการนิเทศไปขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ยุคศตวรรษที่ 21 การนิเทศการศึกษาจึงถือว่ามี ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 เพราะเป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญที่ส่งเสริมให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนในยุคศตวรรษที่ 21 สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

6. ด้านเทคนิคการนิเทศ จากการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน คือ การเป็นวิทยากรให้ความรู้สิ่งที่จะปฏิบัติหรือเชิญวิทยากรอื่นมาช่วยให้ความรู้แก่ผู้รับการนิเทศ ต้องใช้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและห้องเรียนเป็นฐานในการนิเทศโดยร่วมมือกับครูแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกับใช้เทคนิคการบริหารมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศ และศึกษานิเทศก์ต้องส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็น

สำคัญ เหมาะสมกับบริบทของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและถูกหลักวิชาการทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานเป็นทีม ผู้รับการนิเทศต้องการและมุ่งหวัง จะได้รับการช่วยเหลือ ให้ตรงกับความต้องการของแต่ละบุคคล และความต้องการของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ช่วยให้เป้าหมายและจุดมุ่งหมายทางการศึกษาแจ่มชัดขึ้น ช่วยจัดและบริหารกิจกรรมในหลักสูตรสำหรับผู้เรียน มีการวางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาวโดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วม ประกอบกับการบริหารการนิเทศ จำเป็นต้องจัดเป็นคณะบุคคลเพื่อการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ และนำผลการวิจัยทางการศึกษาใหม่ๆ มาใช้พัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ ทันต่อสถานการณ์ นโยบายการศึกษา หลักสูตรและองค์ประกอบต่างๆ สอดคล้องกับ สุรีย์มาศ สุขกสิ (2549, หน้า 117 - 118) ที่กล่าวว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ด้วยการวางแผนร่วมกับครูในการให้ความช่วยเหลือ เข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับครูเพื่อช่วยเหลือครูทุกชั้นตอน สำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาความสามารถในการสอนให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่ยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดการนิเทศการศึกษาของ กลิคแมน (Glickman, 2004, p. 11) ที่กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นการพัฒนาครูใน 5 งาน คือ การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง (Direct assistance) การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม (group development) การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ (professional development) การพัฒนาหลักสูตร (curriculum development) การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (action research) การนิเทศการศึกษาเป็นการบริการจัดการศึกษาด้านหนึ่งซึ่งเน้นให้ความช่วยเหลือ ความร่วมมือกับครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและเพิ่มคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษา

7. ด้านการประเมินผลการนิเทศ จากการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน คือ การประเมินผลการนิเทศต้องมีการกำหนดกิจกรรมการประเมินผลไว้ในแผนการนิเทศการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การประเมินผลการนิเทศเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการนิเทศการศึกษา เป็นขั้นตอนที่จะต้องสร้างความสมบูรณ์ ให้กับกระบวนการนิเทศการศึกษา ทำให้การนิเทศเป็นไปอย่างมีระบบโดยกำหนดให้มีการประเมินผลการนิเทศเพื่อนำไปพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฉัตรชัย เศษฐดิกล (2543) เสมา วงษา (2545) และสวัสดิ์ เดชกัลยา (2550,

หน้า 67 – 78) ที่พบว่า การวางแผนการนิเทศเป็นขั้นตอนสำคัญของรูปแบบการนิเทศที่ส่งผลให้สถานศึกษาตื่น นอกจากนี้ผลการศึกษากการนิเทศ กคน. ของศูนย์ กคน. อำเภอในจังหวัดอยุธยา ของ ชนิษฐา มีรสสม (2544) พบว่า รูปแบบการดำเนินการนิเทศประกอบด้วย การวางแผนการนิเทศที่มีการนิเทศจากการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์การนิเทศ กำหนดรายละเอียดเนื้อหาการนิเทศ กำหนดวิธีการนิเทศและกิจกรรมการนิเทศที่สอดคล้องกัน นอกจากนี้ สุทธิชัย ศรีไสย์ (2549, หน้า 149) กล่าวถึงการวางแผนการนิเทศว่าเป็นกระบวนการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจและเลือกแนวทางปฏิบัติระหว่างผู้นิเทศกับครูผู้สอนเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย ทิศทางการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยของไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2560 – 2569) ได้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัย พบว่า ทิศทางการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยของไทยในทศวรรษหน้า มีองค์ประกอบ 7 ด้าน ได้แก่ 1) หลักการนิเทศ 2) จุดมุ่งหมายการนิเทศ 3) บทบาทผู้นิเทศ 4) ขอบข่ายของการนิเทศ 5) รูปแบบของการนิเทศ 6) เทคนิคการนิเทศและ 7) การประเมินผลการนิเทศ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการ จัดทำโครงการ เขียนหลักสูตรในการอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศ ให้มีความรู้ ความเข้าใจกระบวนการนิเทศทุกกระบวนการ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาครูปฐมวัยให้พัฒนาตนเองได้

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมผู้นิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยได้ร่วมและใช้กระบวนการนิเทศอย่างจริงจัง เพื่อให้ครูปฐมวัยได้มีโอกาสพัฒนาตนเองและเป็นผู้นำทางวิชาการ

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้นิเทศพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารต่างๆ เพื่อให้สามารถใช้ในการนิเทศ การรับการนิเทศและจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อรองรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัย เรื่อง สภาพการปฏิบัติงานนิเทศของผู้นิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในปัจจุบัน ตามความคิดเห็นของครูปฐมวัย ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ของผู้นิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยที่จำเป็นในทศวรรษหน้า โดยใช้เทคนิคเดลฟาย ประชากรที่ศึกษาน่าจะเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา นับตั้งแต่ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ผู้บริหารระดับสูง ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญในมหาวิทยาลัย

2.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวโน้มคุณลักษณะของผู้นิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในทศวรรษหน้าในทัศนะของครูปฐมวัย ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย

2.4 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร ที่เอื้อต่อความสำเร็จของการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในทัศนะของครูปฐมวัยและศึกษานิเทศก์